

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

15 mei 2008

GEDACHTEWISSELING

over de taalregeling in het hoger onderwijs

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Anissa Tamsamani**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de dames Cathy Berx, Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijck;

de heer Jef Tavernier.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door prof. Harry Martens (Vlaamse Onderwijsraad).....	4
1.1. Argumenten voor een versoepeling van de taalregeling.....	4
1.2. Voorstel	5
1.3. Randvoorwaarden.....	5
2. Toelichting door prof. Paul De Boeck en prof. Ignace Lemahieu (Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid).....	6
2.1. Argumenten voor een aanpassing van de taalregeling.....	6
2.2. Voorstel	6
2.3. Aandachtspunten	7
3. Vragen en opmerkingen van de leden	7
3.1. Tussenkomsst van mevrouw Fientje Moerman.....	7
3.2. Tussenkomsst van de heer Robert Voorhamme.....	7
3.3. Tussenkomsst van de heer Dirk De Cock	7
3.4. Tussenkomsst van de heer Jef Tavernier.....	8
3.5. Tussenkomsst van mevrouw Kathleen Helsen.....	8
3.6. Tussenkomsst van mevrouw Marie-Rose Morel.....	8
3.7. Tussenkomsst van mevrouw Stern Demeulenaere.....	9
3.8. Tussenkomsst van mevrouw Helga Stevens	9
4. Tussenkomsst van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming.....	9
5. Antwoorden van prof. Harry Martens (Vlor)	10
6. Antwoorden van prof. Paul De Boeck en prof. Ignace Lemahieu (VRWB)	11
7. Repliek	12

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie hield op 24 april 2008 een gedachtewisseling over de taalregeling in het hoger onderwijs. Uitgangspunt voor het debat waren het advies van de Raad Hoger Onderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) van 11 maart 2008 en advies 117 van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) van 14 maart 2008. Het advies van de Raad Hoger Onderwijs werd toegelicht door prof. Harry Martens (UHasselt), voorzitter van de Raad Hoger Onderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad. Prof. Paul De Boeck, (KULeuven) en prof. Ignace Lemahieu (UGent), beide lid van de commissie Wetenschapsbeleid van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, stelden het advies van de VRWB voor. De heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming gaf eveneens zijn visie weer op de taalregeling in het hoger onderwijs.

Eerder had op 13 maart 2008 de bespreking plaats van het rapport ‘Optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en -aanbod’ met professor Luc Soete. In dat rapport worden in annex 1 suggesties gedaan voor een nieuwe taalregeling voor het hoger onderwijs (*Parl. St. VI. Parl. 2007-08, nr. 1639/1*). Op 24 januari 2008 vond een gedachtewisseling plaats in verenigde commissie met de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie over het eindrapport van de expertgroep voor de doorlichting van het Vlaams Innovatie-Instrumentarium waarbij ook de taalregeling voor het hoger onderwijs aan bod kwam (*Parl. St. VI. Parl. 2007-08, nr. 1540/1*).

1. Toelichting door prof. Harry Martens (Vlaamse Onderwijsraad)

Prof. *Harry Martens*, voorzitter van de Raad Hoger Onderwijs van de Vlaamse Onderwijsraad, deelt mee dat de Raad Hoger Onderwijs pleit voor een beperkte versoepeling van de taalregeling in het hoger onderwijs. Daarbij moet men streven naar een juist evenwicht tussen enerzijds de waardering van de eigen taal en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, en anderzijds de openheid tegenover internationale uitwisseling en de mondiale, professionele omgeving waarop studenten moeten worden voorbereid.

Men kan dat evenwicht proberen te bereiken door wetgeving ofwel door de instellingen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid en de beslissingen dus meer over te laten aan de universiteiten en de hogescholen. De Raad Hoger Onderwijs pleit voor een verschuiving in de richting van de tweede mogelijk-

heid. De Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs verdienen een groter vertrouwen om een evenwichtig anderstalig onderwijsaanbod uit te werken.

De spreker verwijst naar studieresultaten van de Academic Cooperation Association (ACA), die in 2002 en 2007 statistisch materiaal verzamelde over het Engelstalige onderwijsaanbod in 27 Europese niet-Engelstalige landen. Blijkt dat Vlaanderen een van de meest gedetailleerde en restrictieve wetgevingen heeft. De meeste landen hebben helemaal geen wetgeving in dit verband. In 2002 zat ongeveer 0,5 percent van alle studenten in Engelstalige programma's in niet-Engelssprekende landen. In 2007 was dat cijfer gegroeid tot 1,4 percent. Dat gemiddelde verbergt heel wat verschillen. Koploper Nederland haalt 6 percent, de Scandinavische landen 3 percent. België staat op de negentiende plaats met 0,6 percent. De Raad concludeert dat het ook zonder restrictieve wetgeving niet zo'n vaart loopt.

Uit de enquête over de motivering van de invoering van dergelijke programma's komen twee voorname argumenten naar voren. Het eerste is: meer buitenlandse studenten rekruteren, het tweede: de eigen studenten wapenen voor een internationale omgeving. De Raad ontwikkelt vooral het tweede argument. De Engelstalige programma's blijken verder vooral in het domein van de managementopleidingen te zitten en in dat van wetenschappen en technologie. Samen zijn de twee vakgebieden goed voor 50 percent van de programma's.

1.1. Argumenten voor een versoepeling van de taalregeling

De Raad heeft vier argumenten pro versoepeling van de wetgeving. Het eerste is de meertaligheid stimuleren, ook al vormen anderstalige opleidingen slechts één instrument in een breed talenbeleid. Zestig percent van de instellingen met Engelstalige opleidingen blijkt volgens de ACA-studie ook voorzieningen te hebben voor de ondersteuning van talenonderwijs.

Het tweede argument is de ondersteuning van de cultuur van de internationalisering. De spreker verwijst in dit verband naar het Vlor-advies over internationale mobiliteit van 11 maart 2008. Dit sluit aan bij de Bolognahervorming, die immers de verwachting heeft gecreëerd dat er tussen bachelor en master meer internationale mobiliteit zou ontstaan. De statistische gegevens over het verblijf van Vlaamse studenten aan buitenlandse universiteiten tonen dat de uitwisseling nog altijd beperkt blijft tot minder dan 10 percent. De Raad meent dat anderstalige opleidingen in het Vlaamse hoger onderwijs dat kunnen stimuleren.

Derde argument is de versterking van Internationalisation@home, een methode die in heel Europa gepromoot wordt voor de meerderheid van de studenten die niet in het buitenland gaan studeren. Men probeert ermee in de thuisomgeving een meer internationale omgeving te creëren door meer buitenlandse studenten in de studentenpopulatie en meer buitenlandse docenten bij het onderwijzend personeel te hebben. Engelstalige opleidingen zijn daar een middel toe.

Het vierde argument van de Raad is de versterking van de Vlaamse positie in de internationale onderzoeksgemeenschap. Uiteraard is die in de eerste plaats afhankelijk van de kwaliteit van het wetenschappelijke onderzoek. Maar dat leeft van de mobiliteit van ideeën. Een breder buitenlands studentenpubliek, ook in de masterfase, kan helpen om meer internationale bezetting te krijgen in het onderzoek.

1.2. Voorstel

Voor de bacheloropleidingen wordt slechts een marginale aanpassing gevraagd door de Raad, namelijk een uitbreiding van de 10 procentregel tot 16,6 procent of 30 studiepunten. Dat laatste komt overeen met exact één semester van de opleiding. De vraag wordt sterk ondersteund door de professionele bacheloropleidingen, waar uiteraard geen uitwisseling op masterniveau mogelijk is. Gezien de investering zal dat voor hen wel een samenwerking tussen de instellingen vereisen, waardoor men de kosten kan spreiden.

Ook voor de masteropleidingen bepleit de Raad een versoepeling. Volledig anderstalige masteropleidingen moeten ook mogelijk zijn als ze niet specifiek voor buitenlandse studenten bedoeld zijn. De ACA-studie leert dat 35 procent van de studenten in Engelstalige opleidingen uit het eigen land komt.

Verder vraagt de Raad om de huidige voorwaarde om een volledig gelijkwaardige Nederlandstalige universitaire opleiding aan te bieden, te versoepelen, in die zin dat zij voortaan niet meer hoeft vervuld te worden binnen de provincie maar binnen heel Vlaanderen. Bovendien vraagt hij dat de opleiding niet langer volledig equivalent hoeft te zijn maar dat een opleiding binnen hetzelfde studiegebied volstaat. De studentenvertegenwoordiging in de Raad heeft deze inperking van de keuzevrijheid niet ondersteund en heeft een minderheidsstandpunt laten opnemen in het Vlor-advies.

De Raad meent wel dat bij de introductie van bijvoorbeeld een Engelstalig programma doelmatigheid en functionaliteit moeten aangetoond worden. Er

moet ook een gecoördineerd taalbeleid zijn met inbegrip van de talenkennis van de docent.

De spreker gaat nader in op het minderheidsstandpunt van de studentenvertegenwoordiging. Ze vragen dat er minstens één Nederlandstalige master in het betrokken studiegebied blijft maar wel aan dezelfde instelling. Tegelijk moet er minstens één volledig parallelle Nederlandstalige opleiding in Vlaanderen zijn. Hun standpunt is dus wat strenger, besluit de spreker. Verder staan zij erop dat het sectoroverleg (tussen de faculteiten), dat nu al volop bezig is naar aanleiding van het rationalisatie-debat, decretaal verplicht wordt.

De Raad is zich bewust van de mogelijke negatieve gevolgen van de versoepeling. Zij zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot een verhoging van de moeilijkheidsgraad van een opleiding. De versoepeling staat verder hier en daar op gespannen voet met de inspanningen om nieuwe doelgroepen in het hoger onderwijs te krijgen. Vooral voor zwakkere studenten kan dit problematisch zijn en een effect hebben op het studierendement. De vertegenwoordigers van het personeel in de Raad wezen er ook op dat de inrichting van Engelstalige opleidingen ongetwijfeld leidt tot de verhoging van de werkdruk. Dat is moeilijk te accepteren zonder extra middelen.

1.3. Randvoorwaarden

Vandaar dat de Raad een aantal randvoorwaarden formuleerde die betrekking hebben op de instellingen en op de overheid. Wat de instellingen betreft, moet er een gecoördineerd talenbeleid gevoerd worden. Andere randvoorwaarden zijn: het aanbod vreemde talen versterken binnen of buiten het curriculum; aandacht hebben voor de verhoogde moeilijkheidsgraad; en ondersteunende faciliteiten voor doelgroepstudenten met een achterstand in vreemde talen. Dat betekent dat bijvoorbeeld voor studenten met een functiebeperking ook aangepaste software en tolkuren in de vreemde taal beschikbaar gesteld moeten worden. De Vlor heeft een commissie die zich bezighoudt met de moeilijkheden die studenten met een functiebeperking ondervinden.

Een andere randvoorwaarde met betrekking tot de instellingen is correcte afspraken met de docenten over anderstalige lessen in hun takenpakket, en de extra belasting die dat voor hen meebrengt. Er moet ook zeer duidelijk gerapporteerd worden over het niveau waarop docenten de vreemde taal beheersen. Het kwalitatief goede karakter van de invoering moet immers gegarandeerd worden aan de gemeenschap. Dat kan impliceren dat middelen moeten ingezet worden om de vreemdetalenkennis van de docent op het vereiste niveau te brengen.

Er zijn ook randvoorwaarden met betrekking tot de overheid. Een daarvan is de financiering van de professionalisering van docenten. Andere zijn: het vrijwaren van het recht op examen in het Nederlands; in middelen voorzien voor ondersteunende faciliteiten voor doelgroepstudenten; en doventolken in een vreemde taal opwaarderen en hiervoor meer middelen uittrekken. Verder moet toegezien worden op de kwaliteit van de ingerichte opleidingen. De Raad pleit er ook voor om de beslissing om anderstalige opleidingen te organiseren, aan de autonomie van de instellingen toe te vertrouwen. De rapportering moet vereenvoudigd worden door haar in het jaarverslag over de verantwoording van het gebruik van een andere onderwijstaal dan het Nederlands, op te nemen. Tot slot pleit de Raad voor een onderzoek naar de pedagogische gevolgen van anderstalige opleidingen.

2. Toelichting door prof. Paul De Boeck en prof. Ignace Lemahieu (Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid)

Professor Paul De Boeck (KULeuven) en professor Ignace Lemahieu (UGent), beide lid van de commissie Wetenschapsbeleid van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid, stellen het advies van de VRWB voor.

Prof. *Paul De Boeck* schetst eerst de huidige toestand. De onderwijstaal in hogescholen en universiteiten is het Nederlands, behalve voor taalvakken, anderstalige gastprofessoren, vakken die gevolgd worden aan een andere instelling, een masteropleiding in het kader van Erasmus Mundus en van het International Course Programma van ontwikkelingssamenwerking.

Verder laat het decreet toe dat in de bacheloropleiding 10 percent van het programma in een andere taal mag zijn, terwijl in de masteropleiding geen percentage gestipuleerd is. De spreker denkt, op grond van de besprekingen in de erkenningcommissies, dat het daar in de praktijk op 50 percent neerkomt. Voor bachelor en master geldt dat dezelfde instelling een parallelle opleiding moet inrichten, eventueel in samenwerking, binnen dezelfde provincie. Voor master na master is men vrij.

2.1. Argumenten voor een aanpassing van de taalregeling

De argumenten voor een aanpassing van de taalregeling zijn de volgende. Voor studenten is er het voordeel dat men leert communiceren met vakgenoten in de wetenschapstaal. Het is ook een gelegenheid om te internationaliseren ter plaatse (Internationalisation@home). Ook instellingen en bedrijven hebben er

voordeel bij te kunnen communiceren in de wetenschapstaal. Een argument vanuit het standpunt van de maatschappij is dat de instroom in knelpuntrichtingen zou kunnen verhogen. Hun uitstroom is dan weer goed voor bedrijven en onderzoek. De instellingen krijgen bij een versoepeling meer armslag in hun beleid (ook qua aanbod). Zij wensen dat ook.

Daarnaast zijn ook meer algemene principes aan de orde. Zo is er nood aan een geconcentreerd strategisch internationaliseringsbeleid. Daarvoor volstaat een versoepeling van de taalregelgeving niet. Een versoepeling mag ook niet leiden tot een drempelverhoging voor het hoger onderwijs. De democratisering van het hoger onderwijs is een belangrijk principe. Daarnaast heeft een student ook het recht om het examen af te leggen in het Nederlands maar ook om de opleiding elders in Vlaanderen in het Nederlands te kunnen volgen.

Maatschappelijk gezien is wetenschappelijke excellentie een belangrijk principe, alsook kwaliteitsvol onderwijs. Beide zijn evenzeer element in de aantrekkingskracht van Vlaanderen voor buitenlandse studenten. Die kwaliteit mag dus niet verminderen omdat de docenten het Engels niet goed machtig zijn. Ook los van het anderstalig onderwijs is internationalisering een zorg van de instellingen. Zij willen ook het marktmechanisme laten spelen. Daarmee wordt bedoeld dat zij een tandje moeten bijsteken om de studenten voor te bereiden als de studies moeilijker worden. Anders slagen ze immers niet en verminderen de subsidies.

2.2. Voorstel

De heer *Ignace Lemahieu*, stelt het concrete voorstel van de VRWB en de aandachtspunten voor. Het voorstel van de VRWB is zeer gelijklopend met dat van de Vlor. Wat de bachelor betreft, stelt ook de VRWB voor om de beperking tot 10 percent van het programma dat in een andere taal mag aangeboden worden uit te breiden tot 16,6 percent (of 30 studiepunten). In het kader van bijvoorbeeld Erasmusuitwisselingen kan daardoor een volledig semester in een andere taal aangeboden worden.

Wat de masteropleiding betreft, pleit de VRWB voor een lichte versoepeling van de taalregelgeving met een beperkt aantal regels. De voorgestelde versoepeling houdt onder meer in dat een opleiding volledig in een andere taal kan en mag worden aangeboden, waarbij voortaan een equivalente opleiding in Vlaanderen volstaat.

Ook de VRWB is van mening dat een gewijzigde taalregeling niet mag beperkt worden tot de aanpassing van het decreet. De instelling voor hoger on-

derwijs moet met name daarnaast de verantwoordelijkheid hebben om een gecoördineerd taalbeleid uit te werken, met een kader, de voorwaarden, de bepaling van de doelgroepen en de voorwaarden voor de lesgevers.

2.3. Aandachtspunten

Vervolgens behandelt prof. Lemahieu de aandachtspunten bij de uitvoering. Wat de studenten betreft, pleit de VRWB voor begeleidende maatregelen in de vorm van voldoende en adequate taallessen en aandacht voor kansengroepen. Op het niveau van de docenten is taalvorming nodig. Ook het probleem van de tijdsinvestering is een probleem gezien de geringe omkadering. Op het niveau van de instelling is de VRWB van mening dat diverse aspecten moeten bewaakt en bevorderd worden. Naast de kwaliteit van de moedertaal en de meertaligheid, moet ook aandacht bersteed worden aan de internationalisering op andere manieren. Als voorbeelden noemt de spreker internationale netwerken en docenten- en studentenmobiliteit.

Tot slot vindt de VRWB dat bij een aanpassing voldoende monitoring moet gebeuren. De kwaliteit van de anderstalige opleidingen moet op hetzelfde niveau staan als de Nederlandstalige. Zij moeten aan dezelfde accreditatievoorwaarden voldoen. De VRWB pleit voor de meting van het effect op de Nederlandstalige studenten (kennisniveau en beheersing van de vreemde taal) en voor de meting van het effect op de instroom van Nederlandstalige en anderstalige studenten.

3. Vragen en opmerkingen van de leden

3.1. Tussenkost van mevrouw Fientje Moerman

Mevrouw *Fientje Moerman* herinnert eraan dat in het rapport-Soete over de doorlichting van het Vlaams Innovatie-Instrumentarium werd gepleit om de hele taalregeling af te schaffen. Anderzijds lijkt het weinig waarschijnlijk dat men in Vlaanderen daarvoor brede maatschappelijke steun vindt, hoewel professor Martens erop wijst dat dit zelfs in Nederland niet heeft geleid tot een massale verdringing van de eigen taal in het hoger onderwijs.

De verschillende adviezen pleiten wel voor een versoepeling van de bestaande regeling. Volgens het lid is die ook broodnodig. België zit met 0,6 percent studenten in Engelstalige programma's onder het bescheiden Europese gemiddelde van 1,4 percent. Dat moet omhoog. Vlaamse studenten en wetenschappers kunnen niet elders gaan studeren, onder-

zoeken of doceren zonder goede kennis van het Engels. En hoe kunnen programma's als Odysseus om buitenlandse wetenschappers aan te trekken, slagen als de betrokkenen niet in hun werkomgeving de lingua franca van de wetenschap, het Engels, kunnen gebruiken?

Wie zegt dat randvoorwaarden moeten vervuld zijn, heeft wel gelijk. Niet alle docenten beheersen bijvoorbeeld het Engels op een voldoende hoog niveau. Menen de experts dat de vreemdetalenkennis van studenten en docenten slecht is? Gaat zij achteruit of is het tegendeel het geval?

Zijn er ook geen begeleidende maatregelen voorafgaand aan het hoger onderwijs nodig? Moet het onderwijs in vreemde talen niet door moedertaalsprekers worden gegeven? Ook de beheersing van het Nederlands moet trouwens op voldoende hoog niveau zijn.

3.2. Tussenkost van de heer Robert Voorhamme

De heer *Robert Voorhamme* vraagt in welke mate men met een vreemde taal ook iets anders bedoelt dan het Engels. Is het perspectief breder dan alleen het Engels? Wat zijn de gevolgen van die optie?

Is er onderzoek gebeurd naar de kwaliteit van de taalvaardigheid van het docentenkorps? De kennis van het Engels is overigens ook in andere kringen waar men internationale talen hanteert, soms vrij pover. Men mag de invloed op de studenten niet onderschatten. Heeft men een idee over de supplementaire inspanningen die ter zake nodig zijn?

3.3. Tussenkost van de heer Dirk De Cock

De heer *Dirk De Cock* vindt de randvoorwaarden heel belangrijk. Hij meent dat ze daarom beter in handen van de Vlaamse overheid blijven, anders dreigen ze in de verdrukking te komen. Hij geeft als voorbeelden de toegang van de kansengroepen en de bewaring van een heel hoge kwaliteit van het Nederlands.

Het Erasmusprogramma heeft als doel studenten in contact te brengen met de taal en de cultuur van de hogeschool of universiteit waar gestudeerd wordt. Dat is in Vlaanderen niet het Engels, merkt het lid op.

Denkt men bij meertaligheid alleen aan het Engels? Wat is de impact van de voorgestelde wijziging op het leerplichtonderwijs, met name de wetenschappelijke richtingen? Zij krijgen in het middelbare onderwijs juist minder vreemde talen.

Terwijl de ACA-studie België op de negentiende plaats situeert, heeft het VRWB-rapport het over de derde plaats voor het aantal opleidingsprogramma's en de zevende plaats voor het aantal in anderstalige programma's ingeschreven studenten. Het lid vraagt uitleg. Zijn er aparte Vlaamse cijfers?

Wie in Duitsland, Frankrijk, Spanje of Italië wil gaan studeren moet eerst slagen in initiatiecursussen. Meertaligheid aanwakken is goed, maar men mag dit dus niet beperken tot het Engels.

3.4. Tussenkoms van de heer Jef Tavernier

Ook de heer *Jef Tavernier* wil weten of het over meertaligheid gaat of over cursussen in het Engels. Hij pleit voor duidelijkheid.

Men wil de regelgeving versoepelen om ten minste het Europese gemiddelde te bereiken. Is die versoepeling echt nodig om van 0,6 procent tot 1,4 procent (of meer) te raken? Of kan dit ook in het kader van de huidige regelgeving?

Is het aanbieden van een groter percentage cursussen in het Engels niet juist een rem op het aantrekken van buitenlandse studenten voor langer dan één semester? Is men niet sterker geneigd om Nederlands te leren als het Nederlandstalig pakket ruimer is?

Het klopt dat slechts een beperkte groep middelbare scholieren goed is in wetenschappen én in talen. Dat betekent dat in het hoger onderwijs een aanvullend aanbod inzake vreemde talen nodig is voor de studenten. Hoe ziet men dat?

3.5. Tussenkoms van mevrouw Kathleen Helsen

Mevrouw *Kathleen Helsen* vraagt of de versoepeling van de equivalentieregel voor de bacheloropleiding geen bijkomende drempel inbouwt. Zij vindt een sterke regionale spreiding erg belangrijk.

Is het bundelen van de vreemde taal in één semester van een driejarige opleiding wenselijk? Bereikt men daarmee effectief de gewenste meertaligheid?

3.6. Tussenkoms van mevrouw Marie-Rose Morel

Mevrouw *Marie-Rose Morel* ziet een storm in een glas water. Zij wijst op het jaarlijkse verslag 'Verantwoording van het gebruik van een andere onderwijstaal dan het Nederlands. Analyse academijsjaar 2006-2007'. Daarin kan men lezen dat het onderwijsveld niet vraagt om een aanpassing van de taalregeling. Haar fractie betreurt dat de coalitie nu plots

een opeenvolging van adviezen bovenhaalt om een al lang geplande ingreep in de bescherming van het Nederlands in het hoger onderwijs door te voeren. De vraag komt in elk geval niet uit het onderwijs maar uit economische hoek.

In het genoemde jaarverslag staat, haaks op de presentaties van vandaag, dat er absoluut geen verband is tussen bijkomende cursussen in het Engels en een grotere instroom van buitenlandse studenten. Voorts wordt de meerwaarde voor de student en voor de functionaliteit zeer beperkt genoemd, behalve door de Universiteit Antwerpen. Het optrekken van het aantal studiepunten dat te behalen is met vakken in het Engels kan trouwens al binnen het huidige decreet. Alleen kost dat meer geld. Men moet immers zorgen voor een Nederlandstalig equivalent. Het lid concludeert dat de discussie kunstmatig is.

Zij meent dat het argument van professor Martens over het stimuleren van de meertaligheid niet klopt. Vlaanderen is met zijn Nederlandstalig onderwijs koploper inzake meertaligheid. Het versterken van de internationalisering na Bologna mag zich ook niet alleen richten op Erasmus, er zijn ook nog andere projecten. Het concept van Internationalisation@home holt de hele idee van uitwisseling uit. Het komt juist aan op de moed om zich onder te dompelen in een andere cultuur buiten de landsgrenzen. Alleen de versterking van de positie binnen de internationale onderzoeksgemeenschap is een geldig argument. Zij wijst er in dit verband wel op dat ook de lonen van de wetenschappers een rol spelen in hun mobiliteit.

Verder wijst zij erop dat de verruiming tot een parallelle master per studiegebied de gelijke onderwijskansen in het gedrang brengt. Ondanks de ondersteunende faciliteiten voor doelgroepstudenten met een achterstand in vreemde talen die men vraagt, verhoogt men wel de drempel. Blijkbaar lukt het niet eens om de hindernissen die er vandaag al zijn bij bijvoorbeeld slechthorenden, weg te werken.

Men wil het recht op examens in het Nederlands vrijwaren, maar slechts 1 procent van de studenten vraagt dat, zo blijkt uit het rapport. Dat is ook logisch als men eerst heeft gekozen om een vak te volgen dat gegeven wordt in een andere taal. Het zijn trouwens vooral buitenlandse studenten die de anderstalige richtingen volgen. Het lid concludeert dat het hier gaat om een loze geste. Zij pleit ervoor de discussie eerlijk te voeren. Als men meer buitenlandse studenten wil aantrekken, moet men dat zeggen.

Het communiceren met vakgenoten in het Engels wordt door het VRWB aangevoerd als argument voor de aanpassing. Het jaarverslag leert dat meer en

meer buitenlandse studenten zich inschrijven voor cursussen Nederlands. Daarbij komt dat Vlamingen het absoluut niet slecht doen op het vlak van talen en dat men altijd keuzevakken in een andere taal kan volgen. Dat verzwakt het argument tot excuus. Verder zijn er nog andere culturen dan de Engelstalige. Internationaliseren door contact met Engelstalige studenten is dan ook evenzeer een drogreden.

Men stelt voor om voor de bacheloropleiding te gaan van 10 percent naar 16,6 percent. Maar wat gebeurt er met de equivalentieregel? Blijft hij al dan niet bestaan?

3.7. Tussenkoms van mevrouw Stern Demeulenaere

Mevrouw *Stern Demeulenaere* verwijst naar de nota 'Een heilzame uitdaging', waarin een aantal intellectuelen op initiatief van de Europese Commissie voorstelt dat iedere student niet alleen zijn eigen moedertaal beheerst, maar ook een internationale voertaal én een adoptietaal. Wat vinden de sprekers hiervan?

3.8. Tussenkoms van mevrouw Helga Stevens

Mevrouw *Helga Stevens* sluit zich aan bij de vraag van de heren Voorhamme, De Cock en Tavernier over het precieze onderwerp: is dat meertaligheid of onderwijs in het Engels? Dat moet eerst duidelijk zijn. Waarom moeten altijd de mensen van een kleinere taalgroep de inspanningen doen? Moet meertaligheid niet voor iedereen gelden, ook voor Engelsen en Franstaligen? Dat is ook de bedoeling van de Erasmusuitwisselingen. De bedoeling is om een taal en het land beter te leren kennen. Als buitenlandse studenten hier de mogelijkheid krijgen om onderwijs te volgen in het Engels, leren ze de taal niet. N-VA is niet tegen meertaligheid maar wel tegen de dominantie van het Engels in het onderwijs.

Op heel wat vlakken is Nederland een gidsland, maar in dit geval niet. De slinger slaat immers te veel door in de andere richting. Vlaanderen kan leren uit die fouten. De kennis van het Nederlands is in Nederland immers ook niet meer optimaal.

Mevrouw Stevens heeft er op zich geen problemen mee dat docenten lesgeven in een andere taal. Ze heeft er wel problemen mee als de kennis en de vaardigheid om onderwijs te geven in een andere taal niet voldoende zijn. Het aantrekken van 'native speakers' stuit vooreerst al op financiële problemen. Het zal niet zo zijn dat Nederlandstalige docenten lesgeven aan Nederlandstalige studenten in een andere taal, de facto het Engels. In praktijk volgen vooral Engelstalige studenten dergelijke opleidingen.

N-VA denkt dat het tijd is voor een grondige evaluatie van het taalbeleid op basis van bestaande rapporten. Het is tijd om de kansen en knelpunten te evalueren alvorens te praten over een versoepeling van het taalbeleid. In het jaarverslag 'Verantwoording van het gebruik van een andere onderwijstaal dan het Nederlands. Analyse academiejaar 2006-2007' zegt de administratie zelf dat er behoefte is aan een evaluatie. Het komt erop aan studenten bij de evaluatie te betrekken. Ten slotte draait het om hen.

Het heeft geen zin te wachten op de versoepeling van het talenbeleid om de randvoorwaarden toe te passen. Er is nu al een beperkt talenbeleid. De randvoorwaarden moeten nu toegepast worden. Dat is essentieel. De docenten zijn geen native speakers. Het heeft geen zin nu Engelstalige opleidingen in te stellen om nadien vast te stellen dat de lesgevers erbarmelijk Engels spreken.

4. Tussenkoms van de heer Frank Vandenbroucke, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

De heer *Frank Vandenbroucke*, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, vindt het belangrijk dat er een draagvlak is voor de maatregel. Dat is de reden waarom hij samen met minister Ceysens een advies gevraagd heeft aan drie verschillende instanties. De adviezen vatten de breedte van de problematiek goed. Ze trachten de goede argumenten in kaart te brengen om na te denken over wijzigingen in de taalregelingen. Ze bakenen ook de essentiële randvoorwaarden af die onder meer te maken hebben met de democratische toegang. Die voorwaarden hebben ook te maken met het recht op een diploma in een Nederlandstalig curriculum, de examensystemen, de kwaliteit van onderwijs.

Het is de persoonlijke mening van de minister dat er nagedacht moet worden over een versoepeling, zij het een zeer voorzichtige versoepeling. Een nieuwe werkwijze moet worden ingebed in minstens twee andere strategieën. De eerste heeft betrekking op de kwaliteit van de onderwijstaal en de kwaliteit van de meertaligheid. De taalstrategie van het secundair onderwijs draait rond het Nederlands. Elk taalrelativisme met betrekking tot het Nederlands staat haaks op gelijke kansen. Pleidooien om de kennis van het Nederlands te relativiseren, zijn in de ogen van de minister nooit progressief. Voor gelijke kansen moet de instructietaal goed gekend zijn bij kinderen en leerlingen.

De taalstrategie draait echter ook rond meertaligheid. In gelijke kansen op uitstekend onderwijs past im-

mers ook de kans om goed meertalig te zijn. De basis daarvoor wordt inderdaad gelegd in het secundair onderwijs en zelfs in het lager onderwijs. Het is eveneens een belangrijke opdracht in de lerarenopleiding. Het is ook een opdracht voor diegenen die bezig zijn met de vorming, de bijscholing, de selectie van docenten en professoren.

Eigenlijk moet er dus nagedacht worden over taalstrategie en het gebruik van de taal, om te beginnen het Nederlands, in heel het onderwijs. De bespreking van een zekere versoepeling moet gepaard gaan met de vraag aan het hoger onderwijs om een taalstrategie uit te werken. Die strategie moet gericht zijn op de kwaliteit van het gebruik van het Nederlands en de kwaliteit van het gebruik van andere talen.

Een tweede strategie is de rationalisering van het hogeronderwijslandschap. Verschillende bezorgdheden die te maken hebben met de democratische toegankelijkheid, leiden daar eigenlijk naartoe. Nadenken over waar een jongere een goede opleiding kan volgen in het Nederlands, vergt nadenken over de rationaliteit van het landschap. De minister gelooft dat beide debatten, rationalisering en taalregeling, verweven zijn. Er zijn zinvolle uitspraken gedaan over de zin en onzin van de equivalentieregel. Ook dat leidt tot de vraag hoe het landschap eruit ziet. Dat blijkt ook uit de adviezen.

Kortom, de minister stelt voor om er nog even over na te denken en een groot doctrinair debat te vermijden. Elk debat moet gebod zijn in discussies over de leerstrategie, de kwaliteit van het taalgebruik, de rationaliteit van het landschap en de toegankelijkheid van een goed hoger onderwijs voor alle studenten. Deze gedachtewisseling kan een start vormen voor de parlementaire denkoefening daarover. De politieke beslissing is niet dringend maar hoeft ook niet uitgesteld te worden. De adviezen zijn een goede basis voor een grondig politiek overleg.

5. Antwoorden van prof. Harry Martens (Vlor)

Prof. *Harry Martens* ervaart dat de talenkennis van studenten en docenten achteruitgaat als er in de hogere opleiding geen expliciete aandacht aan geschonken wordt door anderstalige lessen of specifieke taalvakken in het curriculum. Dat geldt voor de studenten maar ook voor de docenten. Een van de problemen is dat het een andere taalbeheersing vereist om met een collega wetenschappelijk te discussiëren in een jargon dan om les te geven in een andere taal. Voor lesgeven moet de taalbeheersing veel grondiger zijn.

De Vlor spiegelt zich absoluut niet aan het Nederlandse voorbeeld. Daar is er een 'overshoot'. Die

richting wil Vlaanderen niet uit. Wel is het goed te leren uit de Nederlandse ervaringen. Een van de ervaringen is dat er zeker in de startfase grote problemen zijn met de talenkennis van de docenten. Het is nodig daar zwaar genoeg in te investeren om de talenkennis op een kwalitatief hoogstaand niveau te krijgen. Daarom is het starten van een Engelstalige hogere opleiding geen lichte beslissing. Het vergt een kosten-batenanalyse van het aantal studenten ten opzichte van de investeringen in specifieke taalcurricula voor studenten en voor docenten. De meeste Engelstalige opleidingen zijn dan ook te vinden in de populaire richtingen waar er voldoende publiek voor te vinden is. Managementcurricula en cursussen in de opleidingen wetenschappen en technologie vormen dan ook meer dan 50 percent van het Engelstalige aanbod.

In die context gaat het dus niet echt over meertaligheid maar over het Engels. Engels is immers de dominante taal in management en wetenschap en technologie. Uiteraard zijn er vakgebieden en opleidingen waarin andere talen heel relevant kunnen zijn. De vraag is of de kosten-batenanalyse voldoende gunstig is om dergelijke opleiding in te richten.

De tegenstrijdigheid vloeit voort uit het feit dat de VRWB enkel beschikte over de ACA-studie van 2002 toen hij het advies formuleerde. Recent zijn de resultaten van de studie 2007 bekendgemaakt. Daarover heeft de spreker gerapporteerd in zijn mondelinge toelichting. Een ander aspect is dat klassemanten op verschillende criteria gebaseerd kunnen zijn: het aantal studenten, het percentage van het totale programma-aanbod dat in het Engels wordt gegeven.

Prof. Martens vindt vertrouwen in het gezond verstand van instellingen wel gepast. De Vlaamse universiteiten zijn trouwens steeds een actieve en betrouwbare partner geweest in de ontvoeringsstrijd. Het is zeker niet zo dat de instellingen massaal en lichtvaardig allerlei cursussen in het Engels zullen aanbieden. De Vlaamse universiteiten denken daar echt anders over dan de Nederlandse. Het gaat inderdaad maar over een beperkte stijging van 0,6 naar 1,5. Het probleem stelt zich maar in een beperkt aantal studiegebieden en dan nog alleen in de masteropleidingen.

In een heel competitieve internationale omgeving loont het om internationaal te rekruteren om knelpuntberoepen en knelpuntopleidingen in te vullen. Er is een belangrijk tekort aan ingenieurs, er zijn amper onderzoekers. Voor onderzoeksprojecten is het nodig om in het buitenland te rekruteren. Het is niet het kernpunt maar toch een argument dat niet zo maar terzijde kan worden geschoven.

6. Antwoorden van prof. Paul De Boeck en prof. Ignace Lemahieu (VRWB)

Prof. *Paul De Boeck* vindt het belangrijk dat universiteiten zich niet isoleren en competitief kunnen zijn. Daarom is het nodig dat ze het wetenschappelijk excellentie-ideaal met meer soepelheid kunnen nastreven. Algemeen wijst hij erop dat de keuze tussen meertaligheid en het Engels niet zo exclusief is als hier voorgesteld. Vaak hoeft er niet gekozen te worden tussen beide. De standpunten van de Vlor en de VRWB zijn genuanceerd, beide willen de goede aspecten verzoenen.

De gekozen taal is de forumtaal of de wetenschapstaal. Dat blijkt in de praktijk meestal Engels te zijn, maar dat mag natuurlijk niet leiden tot een verenging van de taalvaardigheid. Hoewel de versoepeling maar klein is, komt ze de universiteiten goed uit. De eis dat alles parallel verloopt, is een grote belasting voor de universiteit terwijl de gevolgen voor de student niet zo groot zijn. Het is een nieuwe maatregel en het is niet altijd mogelijk alle evoluties op voorhand in te schatten. Daarom is het belangrijk dat alles gemonitord wordt.

De studenten hebben hun stem al laten horen. In het minderheidsstandpunt bij het Vlor-advies vragen de vertegenwoordigers van de studenten ook een versoepeling. Ze willen alleen dat het parallellisme ook per opleiding geldt en niet per studiegebied. Dat staat ook in het advies van de VRWB en de spreker denkt dat de universiteiten het daarmee gemakkelijk eens kunnen zijn.

Wat de mobiliteit betreft, is het onlogisch te verwachten dat de studenten naar het buitenland gaan en er tegelijkertijd een probleem van te maken dat ze vanuit Antwerpen naar Limburg of West-Vlaanderen moeten gaan. Als Vlamingen onderwijs in het Engels krijgen en er is meer instroom van buitenlandse studenten, gaan ze meer goesting krijgen om in het buitenland te studeren, maar er ook beter op voorbereid zijn.

Prof. *Ignace Lemahieu* wijst er ook op dat de hogeroponderwijsinstellingen over de forumtaal spreken. Voor de meeste wetenschappelijke disciplines is de forumtaal momenteel het Engels. Het zou echter verkeerd zijn om alles te beperken tot het Engels. Het heeft bijvoorbeeld geen zin een master in de Franse letterkunde in het Engels aan te bieden.

De docenten hebben een meerledige opdracht. Ze moeten niet alleen onderwijs geven maar ook onderzoek uitvoeren. Dat betekent dat ze met hun collega's op buitenlandse wetenschappelijke congressen de resultaten van hun onderzoek bespreken. De Vlaamse onderzoekers kunnen zich daar meer dan

behoorlijk in het Engels uit de slag trekken. In vergelijking met heel wat andere nationaliteiten hebben ze een meer dan behoorlijke kennis van het Engels. Allicht staat het niet op het niveau van het Oxford-Engels maar het is de vraag of dat nodig is om in het Engels te kunnen doceren.

In de discussies hier en in de media worden er zaken door elkaar gehaald. Enerzijds is er de mogelijkheid om individuele opleidingsonderdelen in een andere taal aan te bieden, anderzijds is er de mogelijkheid om volledige opleidingen in een andere taal aan te bieden. Het komt erop aan de argumenten voor beide niet te vermengen. Er wordt inderdaad voor gepleit om de mogelijkheden om individuele opleidingsonderdelen op bachelorniveau in een andere taal aan te bieden, uit te breiden. Op dat niveau wordt er vooral gemikt op Erasmusuitwisseling. Bij volledig andersstalige opleidingen wordt er vooral gedacht aan sommige masteropleidingen.

De huidige equivalentieregeling slaat alleen op volledige anderstalige opleidingen, niet op individuele anderstalige opleidingsonderdelen. De VRWB vraagt alleen voor de masteropleidingen en niet voor de bacheloropleidingen een versoepeling van de equivalentieregeling.

Internationalisering en internationale mobiliteit zijn meer dan alleen maar Erasmus, ook de inkomende internationale mobiliteit is zeer belangrijk. Vlaanderen zet sterk in op de uitbouw en de ontwikkeling van de kenniseconomie. In de universiteiten leeft het gevoel dat het een van de belangrijkste troeven van Vlaanderen is. Om de kenniseconomie verder uit te bouwen, is er behoefte aan meer geschoolde arbeidskrachten. De ontoereikende instroom in opleidingen van de toegepaste wetenschappen bewijst dat het noodzakelijk is buitenlandse studenten naar de Vlaamse instellingen te lokken. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) doet daar frequent onderzoek naar. In een recent artikel berekent die organisatie dat er op dit moment wereldwijd 3 miljoen studenten in het buitenland studeren. De OESO verwacht dat het aantal buitenlandse studenten wereldwijd binnen een tiental jaar zal verdubbelen. Momenteel komen meer dan 50 percent van die studenten in slechts vier landen terecht. De landen bieden hoofdzakelijk Engelstalige opleidingen aan: de Verenigde Staten, Canada, Groot-Brittannië, Australië. Meer dan 70 percent van de Aziatische studenten die in het buitenland gaan studeren, komen terecht in slechts drie landen: de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Australië. De Engelse taal is de voornaamste reden.

Er wordt in de discussie gesteld dat een verhoogd aanbod van Engelstalige opleidingen geen invloed zou hebben op de instroom van buitenlandse studenten.

ten. Dat kan kloppen voor individuele opleidingsonderdelen. Volledige Engelstalige opleidingen trekken wel degelijk meer buitenlandse studenten aan. De OESO-studie bewijst dat. Een aantal Europese landen heeft inspanningen gedaan om volledige opleidingen in het Engels aan te bieden, bijvoorbeeld IJsland, Zweden, Noorwegen. Uit de cijfers blijkt dat het aantal buitenlandse studenten significant is toegenomen. Duitsland heeft in 2000 zijn regelgeving versoepeld en heeft een inspanning gedaan om meer Engelstalige opleidingen aan te bieden. Op dit moment bekleedt Duitsland na het Verenigd Koninkrijk de tweede plaats voor het aantrekken van buitenlandse studenten.

De discussie kan niet tot dat aspect verengd worden. Vlaanderen moet echter weten wat het wil. Als het wil inzetten op de verdere uitbouw en de ontwikkeling van de kenniseconomie, moet het daar de nodige conclusies aan durven koppelen. Het moet de versoepeling toestaan om een groter deel van de beste internationale studenten aan te trekken.

7. Repliek

Mevrouw *Marie-Rose Morel* vindt het voorbeeld van de master in de Franse letterkunde niet zo goed gekozen. Dat is immers een van de uitzonderingen die al toegestaan is.

Ze vindt de vergelijking tussen de verplaatsing Diepenbeek-Leuven en in het buitenland studeren niet terecht. Een student die in het buitenland studeert, gaat niet elke avond naar huis. Het gevolg van de versoepeling zal zijn dat een student die het volledige curriculum in het Nederlands wil volgen, 's ochtends een aantal uren in Oost-Vlaanderen en 's middags een aantal uren in West-Vlaanderen moet volgen. Die talrijke verplaatsingen zullen de studiekosten trouwens ook opdrijven. Daar moet rekening mee worden gehouden.

De *voorzitter* dankt de sprekers.

De verslaggever,

Anissa
TEMSAMANI

De voorzitter,

Monica
VAN KERREBROECK
